

Vertrouwen scheppen is elkaar serieus nemen

Samenwerking is gebaseerd op wederzijds vertrouwen. En juist daaraan lijkt het te ontbreken in de Russische-Europese samenwerking op energiegebied. Kennelijk is het delen van een toekomstvisie over de voordelen van goede betrekkingen en de groeiende handelstromen tussen beiden, geen garantie voor het versterken van het vertrouwen. Eerder lijkt het omgekeerde het geval. Naarmate er meer economische vervlechting ontstaat, neemt het wantrouwen toe. Aan de vooravond van een nieuw strategisch partnerschap tussen Rusland en de EU is het goed om hierbij stil te staan. Want de mate van energievoorzieningszekerheid in Europa zal in belangrijke mate afhangen van de kwaliteit van deze relatie.

Door
Coby van der
Linde

In het beoordelen van de relatie wordt vaak gewezen op de grote transitie die Rusland doormaakt, waarbij de laatste tijd in de EU vooral aandacht wordt gevraagd voor die veranderingen die ons niet gewillig zijn. Het is bekend maar wordt even vaak vergeten: Rusland is ontstaan als grootste opvolgerland van de Sovjet Unie, dat economisch zeer vervlochten was met de landen in Oost-Europa via de Comecon. Het uiteenvallen van de Sovjet Unie in onafhankelijke staten, die nog wel grotendeels in het GOS verenigd zijn, heeft staatkundige barrières opgeworpen in een gebied dat eerst economisch geïntegreerd was.

De omschakeling en heroriëntatie

van de economische infrastructuur is dan ook in de meeste landen groot. De desintegratie van de Sovjet Unie vormt het begin van een nieuw nationaal integratieproces. Deze nieuwe nationale integratie is nog niet voltooid omdat belangrijke sociale, politieke, juridische en economische voorwaarden slechts langzaam en ongelijk hun beslag krijgen. De beweging in Rusland om meer greep vanuit de overheid te krijgen op de voor de Russische overheid en economie zo belangrijke energiesector past binnen deze ontwikkeling.

Verre van voltooid

Europa is ook in transitie. Sinds de val van de Berlijnse muur is gewerkt aan verdieping, verbreding en uitbreiding van de Europese Unie. Per 1 januari 2007 bestaat de EU uit 27 lidstaten, meer dan een verdubbeling, waarvan 10 landen deel uitmaakten van de voormalige Sovjet Unie of Comecon. De EU heeft inmiddels moeite om aan te geven waar de EU nu zijn begrenzing kan vinden. Onder andere als

gevolg van de uitbreiding moest ook de EU op zoek naar nieuwe sociale, politieke, juridische en economische voorwaarden. Dus ook voor Europa een nieuwe 'supra' nationale agenda. Dat deze agenda verre van voltooid is blijkt iedere dag weer, ook als het gaat over de interne energiemarkt. Lidstaten zijn verwickeld in een ingewikkeld proces van marktintegratie en nationale heroriëntatie op strategische vraagstukken waar subsidiariteit een steeds belangrijkere rol speelt. Het geworstel met het coherent maken van het interne en externe energiebeleid is hiervan een goed voorbeeld.

Nieuwe realiteit

Een strategisch akkoord tussen beide, hoezeer men ook in de toekomst de voordelen ervan ziet, zal een moeilijk proces worden juist omdat de interne processen, getuige de reactie van Polen, nog niet zijn afgerond. Rusland blijft onzeker over de bedoelingen van de EU, zeker waar het gaat om invloed in buurlanden en GOS-landen. De EU moet wennen aan de gedachte dat Rusland niet van plan is het energie 'acquis' zomaar aan te nemen maar de eigen belangen voorop zal stellen en bovendien een gelijkwaardig onderhandelingspartner wil zijn. De realiteit gebiedt nu al dat de nationalere koers van Rusland ervoor zorgt dat goede betrekkingen tussen de overheden van cruciaal belang is voor de verdere vervlechting

van de energie-economie. Daar de lidstaten op energie- en buitenlandsbeleid gebied competent zijn, nemen zij steeds vaker het voortouw in deze betrekkingen. Duitsland, Italië, Frankrijk en onder andere ook Nederland erkennen het belang van goede bilaterale betrekkingen met Rusland voor het zakenleven.

Tegelijkertijd probeert de Europese Commissie, ondanks de beperkte competenties op het gebied van extern energiebeleid, ook invulling te geven aan de relatie met Rusland. Maar toegegeven, deze zit regelmatig in een spagaat tussen de lidstaten en de eigen beperkte competenties.

Vertrouwen

Vertrouwen scheppen doe je door elkaar en elkaars belangen serieus te nemen en gevoeligheid te tonen voor nog niet uitontwikkelde nationale processen. Het scheppen van ruimte voor elkaars agenda en het elkaar op grond van gelijkwaardigheid benaderen, kan al veel helpen. Dat voorkomt echter niet dat transitiepijnen, zoals die van Polen, meteen geheel weg zullen zijn.

Coby van der Linde is hoofd van het Clingendael International Energy Programme, hoogleraar Geopolitiek en Energiemanagement aan de Rijksuniversiteit Groningen en lid van de Algemene Energieraad. ■